

**Konkurs Języka Polskiego
dla uczniów szkół podstawowych województwa zachodniopomorskiego
w roku szkolnym 2022/2023**

Etap rejonowy

Drogi Uczniu!

Przed przystąpieniem do rozwiązywania testu prosimy, żebyś zapoznał się z poniższymi wskazówkami:

1. zakoduj swoje dane na karcie odpowiedzi zgodnie z poleceniem komisji konkursowej;
2. masz do rozwiązania **36** zadań zamkniętych, za rozwiązanie których możesz otrzymać maksymalnie **36** punktów;
3. do każdego zadania podane są odpowiedzi, z których tylko **jedna** jest poprawna;
4. odpowiedzi udzielaj tylko na załączonej karcie odpowiedzi;
5. jeżeli pomylisz się, błędne oznaczenie otocz kółkiem i zaznacz nową poprawną odpowiedź;
6. jeśli zaznaczysz więcej niż jedną odpowiedź bez wskazania, która jest prawidłowa, to żadna odpowiedź nie będzie uznana;
7. nie używaj ołówka, gumki ani korektora na karcie odpowiedzi;
8. uważnie czytaj wszystkie polecenia;
9. po zakończeniu pracy sprawdź, czy udzieliłeś wszystkich odpowiedzi;
10. na rozwiązanie zadań masz **90 minut**.

Powodzenia!

Zadania od 1. do 16. do tekstu Bolesława Prusa *Antek*

Bolesław Prus

ANTEK [Fragmenty]

Gdy miał pięć lat, użyto go już – do pasania świń. Ale Antek nie bardzo się za nimi oglądał. Wolał patrzeć na drugą stronę Wisły, gdzie za wapiennym wzgórzem raz na raz pokazywało się coś wysokiego i czarnego. Wyłaziło to z lewej strony jakby spod ziemi, szło w górę i upadało na prawo. Za tym pierwszym szło zaraz drugie i trzecie, takie samo czarne i wysokie.

Tymczasem świnię swoim obyczajem wlaży w kartofle. Matka spostrzegłszy to, zawinęła się wedle sukiennej kamizelki Antkowej tak, że chłopiec prawie tchu nie mógł złapać. Ale że nie miał w sercu zawziętości, bo było z niego dziecko dobre, więc wykrzyczawszy się i wydrapawszy – kamizelkę, zapytał matki:

– Matulu! A co to takie czarne chodzi za Wisłą?

Matka spojrzała w kierunku Antkowego palca, przysłoniła oczy ręką i odparła:

– Tam za Wisłą? Cóż to, nie widzisz, że wiatrak chodzi? [...]

– Acha, wiatrak! A co on, matulu, za jeden?

– At, głupis! – odparła matka i uciekła do swojej roboty. Gdzie ona miała czas i rozum do udzielania objaśnień o wiatrakach!

Ale chłopcu wiatrak spokojności nie dawał. Antek widywał go przecie co dzień. Widywał go i w nocy przez sen. Więc taka straszna urosła w chłopcu ciekawość, że jednego dnia zakradł się do promu, co ludzi na drugą stronę rzeki przewoził, i popłynął za Wisłę.

Popłynął, wdrapał się na wapienną górę, akurat w tym miejscu, gdzie stało ogłoszenie, aby tędy nie chodzić, i zobaczył wiatrak. Wydał mu się budynek ten jakby dzwonnica, tylko w sobie był grubszy, a tam gdzie na dzwonnicy jest okno, miał cztery tęgie skrzydła ustawione na krzyż. Z początku nie rozumiał nic – co to i na co to? Ale wnet objaśnili mu rzecz pastuchowie, więc dowiedział się o wszystkim. Naprzód o tym, że na skrzydła dmucha wiaterek i kręci nimi jak liśćmi. Dalej o tym, że w wiatraku miele się zboże na mąkę, i nareszcie o tym, że przy wiatraku siedzi młynarz, co żonę bije, a taki jest mądry, że wie, jakim sposobem ze śpichrzów wyprowadza się szczury. [...]

Drobny ten wypadek stanowczo wpłynął na całe życie chłopca. Od tej pory – od wschodu do zachodu słońca – strugał on patyki i układał je na krzyż. Potem wystrugał sobie kolumnę; próbował, obciosywał, ustawiał, aż nareszcie wybudował mały wiatraczek, który na wietrze obracał mu się jak tamten za Wisłą.

Cóż to była za radość! Teraz brakowało Antkowi tylko żony, żeby mógł ją bić, i już byłby z niego prawdziwy młynarz!

Do dziesiątego roku życia zepsuł ze cztery koziki, ale też strugał nimi dziwne rzeczy. Robił wiatraki, płoty, drabiny, studnie, a nawet całe chałupy. Aż się ludzie zastanawiali i mówili do matki, że z Antka albo będzie majster, albo wielki gałgan. [...]

Nieraz matka załamywała z żalu ręce i lamentowała przed starym kumem Andrzejem:

– Co ja pocznę, nieszczęsna, z tym Antkiem odmieńcem? Ani to w chacie nic nie robi, ani bydlę doglądnie, ino wciąż kraje te patyki, jakby co w niego wstąpiło. Już z niego, mój Andrzeju, nie będzie chyba gospodarz ani nawet parobek, tylko darmozjad na śmiech ludziom i obrazę boską!...

Andrzej, który za młodu praktykował flisactwo i dużo świata widział, tak pocieszał strapioną wdowę:

– Jużci, gospodarzem on nie będzie, bo on na to nie ma nawet dobrego rozumu. Jego by zatem trza naprzód do szkoły, a potem do majstra. Nauczy się z książki, nauczy się rzemiosła i jeżeli nie zgałanieje, będzie żył.

Na to wdowa odpowiedziała, wciąż łamiąc ręce:

– Oj, kumie, co wy też gadacie. A czy to nie wstyd gospodarskiemu dziecku rzemiosła się imać i byle komu na obstalunek robotę robić?

Andrzej puścił dym z drewnianej fajeczki i rzekł:

– Jużci, że wstyd, ale rady na to nie ma nijakiej. [...]

Wzięła tedy wdowa czterdzieści groszy w węzelek, chłopca w garść i ze strachem poszła do nauczyciela. Wszedłszy do izby zastała go, jak sobie łątał stary kozuch. Pokłoniła mu się do nóg, doręczyła przyniesione pieniądze i rzekła:

– Kłaniam się też panu profesorowi i ślicznie proszę, żeby mi wielmożny pan tego oto wisusa wziął do nauki, a ręki na niego nie żałował, jak rodzony ojciec...

Wielmożny pan, któremu słoma wyglądała z dziurawych butów, wziął Antka pod brodę, popatrzył mu w oczy i poklepał. [...]

W taki sposób zainstalowano chłopca do szkoły. Ale że matce żal było wydanych czterdziestu groszy, więc dla uspokojenia się zebrała pod domem paru sąsiadów i radziła się ich, czy to dobrze, że Antek będzie chodzić do szkoły i że taki wydatek na niego poniosła.

– Te!... – odezwał się jeden z gospodarzy – niby to nauczycielowi z gminy się płaci, więc na upartego moglibyście mu nic nie dawać. Ale zawsze on się upomina, a takich, co nie płacą mu osobno, gorzej uczy.

– A dobry też z niego profesor?

– No, niczego!... On niby, jak z nim gadać, to taki jest trochę głupowaty, ale uczy – jak wypada. Mój przecie chłopak chodzi do niego dopiero trzeci rok i już zna całe abecadło – z góry na dół i z dołu do góry.

Bolesław Prus. *Antek*. Wrocław 2016.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Koliste położenie wsi w dolinie wciśniętej między wzgórze i Wisłę symbolizuje odcięcie się jej mieszkańców od świata i ich zacofanie.	TAK	NIE
2.	Ukazana wieś to miejsce bez perspektyw, bo zamieszkiwali ją zabobonni chłopcy hołdujący przestarzałym zasadom i przesądom.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

W historii Antka rolę symbolicznej granicy jego świata pełni

- A. dolina między wzgórzami.
- B. pasmo wzgórz wokół wsi.
- C. krzyż na skraju wsi.
- D. prom przez rzekę.
- E. drugi brzeg Wisły.

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Moment, który w życiu Antka okazał się przełomowy to

- A. widok wiatraka za Wisłą.
- B. tragiczna śmierć Rozalki.
- C. nauka w wiejskiej szkole.
- D. wykucie pierwszej podkowy.
- E. pierwsza młodzieńcza miłość.
- F. opuszczenie rodzinnej wsi.

Zadanie 4. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Drewniane zabawki Antka nie zyskały uznania otoczenia i dlatego ich wyrób nie mógł być źródłem dochodów.	TAK	NIE
2.	Posłanie Antka do szkoły wynikało bardziej z bezsilności wychowawczej matki, aniżeli z chęci edukowania syna.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE

Zadanie 5. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Tytułowy bohater noweli Bolesława Prusa to postać

A.	dynamiczna,	ponieważ	1.	bohatera poznajemy w określonym etapie jego życia.
B.	statyczna,		2.	w miarę rozwoju akcji bohater ulega wewnętrznym przemianom.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Końcowy fragment utworu Bolesława Prusa, w którym narrator zwraca się do czytelnika słowami *Może spotkacie kiedy wiejskiego chłopca, który szuka zarobku...* ma charakter

- A. ostrzeżenia.
- B. inwokacji.
- C. odezwy.
- D. epilogu.
- E. apelu.

Zadanie 7. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

W opisie dorastającego bohatera

Rzeczywiście Antek był ładny. Był dobrze zbudowany, w sobie zręczny i prosto się trzymał, nie tak jak chłopci, którym ramiona zwieszają się, a nogi ledwie posuwają od ciężkiej pracy. Twarz także miał nie taką jak inni, ale rysy bardzo regularne, cerę świeżą, wyraz rozumny. Miał też jasne kędzierzawe włosy, ciemnawe brwi i ciemnoszafirowe oczy, marzące

dominuje funkcja

- A. informatywna.
- B. ekspresywna.
- C. impresywna.
- D. fatyczna.

Zadanie 8. (0–1)

Przeczytaj fragment tekstu i dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

W przytoczonym fragmencie opisu szkoły *A po kątach szkoły siedział biały mróz i wytrzeszczał na wszystko iskrzące ślepie* narrator posłużył się

- A. eufemizmem.
- B. porównaniem.
- C. uosobieniem.
- D. zdrobnieniem.
- E. omówieniem.

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

W przytoczonym fragmencie tekstu

*Na trzeci dzień **włożono** Rozalię w świeżo zheblowaną trumienkę z czarnym krzyżem, trumnę **ustawiono** w gnojownicach i **powieszono** dwoma wołami za wieś, tam gdzie nad zapadniętymi mogiłami czuwają spróchniałe krzyże i białokore brzozy. [...] Przez tydzień **mówiono** o niej, potem **zapomniano** i **opuszczono** świeży grób, na którym tylko wiatr wzdychał i świergotały polne koniki.*

wyróżniono czasowniki w formie **a/b** _____, których narrator użył celowo, aby podkreślić **c/d** _____

a. osobowej	c. obojętność chłopów wobec śmierci.
b. bezosobowej	d. dystans narratora do opisywanych zdarzeń.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, c
- B. a, d
- C. b, c
- D. b, d

Zadanie 10. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

We fragmencie tekstu *Wielmożny pan, któremu słoma wyglądała z dziurawych butów, wziął Antka pod brodę, popatrzył mu w oczy i poklepał* narrator skupia się przede wszystkim na **a/b** _____ nauczyciela, aby podkreślić, że **c/d** _____

- a. wyglądzie
- b. osobowości
- c. jego sytuacja materialna niewiele się różni od chłopskiej.
- d. jest prostakiem z wysokim mniemaniem o sobie.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, c
- B. a, d
- C. b, c
- D. b, d

Zadanie 11. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Narrator o nauczycielu z wiejskiej szkoły wyraża się

- A. lekceważąco.
- B. przychylnie.
- C. bezstronnie.
- D. ironicznie

Zadanie 12. (0–1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Związek frazeologiczny *słoma komuś z butów* [...] wygląda to

A.	zwrot,	ponieważ jego podstawowym członem jest	1.	rzeczownik.
B.	wyrażenie,		2.	czasownik.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 13. (0–1)

Wskaż wypowiedzenie, w którym rzeczownik *wiatrak* pełni funkcję podmiotu logicznego. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. W Antkowej wsi nie było wiatraka.
- B. W wiatraku miele się zboże na mąkę.
- C. Wiatrak przypominał Antkowi dzwonnice.
- D. Nie potrafił zapomnieć o wiatraku za Wisłą.
- E. Za wzgórzem Antek dostrzegł skrzydła wiatraka.
- F. Pierwszy wiatrak Antka miał skrzydła z patyków.

Zadanie 14. (0–1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Wyraz *darmozjad*, którym matka określa Antka w rozmowie z kumem Andrzejem, jest

A.	zrostem,	ponieważ powstał	1.	z połączenia tematów słowotwórczych bez elementów łączących, bez formantów.
B.	złożeniem,		2.	z dwóch podstaw słowotwórczych połączonych formantem, wzrostem.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 15. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

Wyraz wyróżniony w wypowiedzeniu *Drobny ten wypadek stanowczo wpłynął na całe życie chłopca* występuje w **a/b** _____ i w tym zdaniu pełni funkcję **c/d** _____

- a. dopełniaczu
- b. bierniku
- c. dopełnienia.
- d. przydawki

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, c
- B. a, d
- C. b, c
- D. b, d

Zadania od 16. do 25. do tekstu Henryka Sienkiewicza *Janko Muzykant*

Henryk Sienkiewicz

JANKO MUZYKANT [Fragment]

Był to chłopak nierozgarnięty bardzo i jak wiejskie dzieciaki przy rozmowie z ludźmi palec do gęby wkładający. Nie obiecywali sobie nawet ludzie, że się wychowa, a jeszcze mniej, żeby matka mogła doczekać się z niego pociechy, bo i do roboty był ladaco. Nie wiadomo, skąd się to takie ulęgło, ale na jedną rzecz był tylko łapczywy, to jest na granie. Wszędzie też je słyszał, a jak tylko trochę podrośł, tak już o niczym innym nie myślał. Pójdzie, bywało, do boru za bydłem albo z dwójkami na jagody, to się wróci bez jagód i mówi szepleniąc:

– Matulu! Tak ci coś w boru „grłało”. Oj! Oj!

A matka na to:

– Zagram ci ja, zagram! Nie bój się!

Jakoż czasem sprawiała mu warząchwią¹ muzykę. Chłopak krzyczał, obiecywał, że już nie będzie, a i tak myślał, że tam coś w boru grało... Co? Albo on wiedział?... Sosny, buki, brzezina, wilgi, wszystko grało: cały bór, i basta!

Echo też... W polu grała mu bylica, w sadku pod chałupą ćwirkotały wróble, aż się wiśnie trzęsły! Wieczorami słuchiwał wszystkich głosów, jakie są na wsi, i pewno myślał sobie, że

cała wieś gra. Jak posłali go do roboty, żeby gnój rozrzucał, to mu nawet wiatr grał w widłach.

Zobaczył go tak raz karbowy², stojącego z rozrzuconą czupryną i słuchającego wiatru w drewnianych widłach... zobaczył i odpasawszy rzemyka dał mu dobrą pamiątkę. Ale na co się to zdało! Nazywali go ludzie „Janko Muzykant”!... Wiosną uciekał z domu kręcić fujarki wedle strugi. Nocami, gdy żaby zaczynały rzechotać, derkacze na łąkach derkotać, bąki po rosie burczyć; gdy koguty piał po zapłociach, to on spać nie mógł, tylko słuchał i Bóg go jeden wie, jakie on i w tym nawet słyszał granie... Do kościoła matka nie mogła go brać, bo jak, bywało, zahuczą organy lub zaśpiewają słodkim głosem, to dziecku oczy jak mgłą zachodzą, jakby już nie z tego świata patrzyły...

Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*. Poznań 2004.

¹ **warząchew** – duża drewniana łyżka kuchenna

² **karbowy** – niższy oficjalista dawnych dworów szlacheckich, nadzorujący pracę chłopów

Zadanie 16. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Henryk Sienkiewicz przedstawia swojego bohatera jako obciążonego, a nie obdarzonego talentem chłopca.	TAK	NIE
2.	Przydomek, jaki nadano chłopcu, świadczył o pogardzie i braku akceptacji w społeczności wiejskiej dla jakiegokolwiek inności.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK

Zadanie 17. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Matka nie mogła zabierać Janka do kościoła, ponieważ

- A. chłopiec nie został ochrzczony.
- B. nie potrafił się skupić na modlitwie.
- C. rozpraszał ludzi podczas nabożeństwa.
- D. dźwięk organów wprowadzał go w trans.

Zadanie 18. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Punktem kulminacyjnym akcji utworu jest moment, w którym tytułowy bohater

- A. zrobił sobie skrzypki z gonta.
- B. sięgnął po dworskie skrzypce.
- C. stanął przed wiejskim sądem.
- D. otrzymał za karę chłostę.
- E. umiera w objęciach matki.

Zadanie 19. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Porównując Janka do <i>skrzypek z gonta</i> , narrator nadaje instrumentowi znaczenie symboliczne nawiązujące do biedy i słabego zdrowia chłopca oraz do jego marzenia o prawdziwych skrzypcach.	TAK	NIE
2.	Matka dopiero w obliczu śmierci zrozumiała pragnienia syna i zobaczyła w nim coś więcej niż chorowitego chłopca, który był dla niej utrapieniem.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK

Zadanie 20. (0–1)

Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie spośród 1–2.

Utwór Henryka Sienkiewicza *Janko Muzykant* ma kompozycję

A.	otwartą,	ponieważ	1.	biografia głównego bohatera jest kompletna.
B.	zamkniętą,		2.	nic nie wiadomo o dalszych losach bohatera.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Poprawna odpowiedź to A i 1
- B. Poprawna odpowiedź to A i 2
- C. Poprawna odpowiedź to B i 1
- D. Poprawna odpowiedź to B i 2

Zadanie 21. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

Bohaterowie obydwu utworów – Antek i Janko uchodzili w oczach swoich społeczności za a/b/c _____, bo w odróżnieniu do innych wiejskich dzieci d/e _____

- a. utrapieńców
- b. darmozjadów
- c. odmieńców
- d. okazali się nieprzydatni do pracy na gospodarstwie.
- e. wykazali się niezwykłymi talentami i wrażliwością.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, d
- B. a, e
- C. b, d
- D. b, e
- E. c, d
- F. c, e

Zadanie 22. (0–1)

Dokończ zdanie i wskaż falszywe stwierdzenie. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

Obaj tytułowi bohaterowie – Antek i Janko –

- A. wychowują się w opresyjnym otoczeniu.
- B. żyją w podobnych warunkach ekonomicznych.
- C. wykorzystywani są do pomocy w gospodarstwie.
- D. nie umieją przystosować się do reguł życia na wsi.
- E. konsekwentnie rozwijają swoje niezwykle zdolności.
- F. mają zainteresowania nietypowe dla swojego otoczenia.

Zadanie 23. (0–1)

Dokończ zdanie i wskaż falszywe stwierdzenie dotyczące podobieństw w *Antku* Bolesława Prusa i *Janku Muzykancie* Henryka Sienkiewicza. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

W obu utworach autorzy

- A. umieszczają akcję w środowisku dziewiętnastowiecznej wsi.
- B. skupiają akcję utworu wokół konkretnego przedmiotu.
- C. swoich bohaterów skazują na życie w skrajnej nędzy.
- D. ukazują w pełni realizm życia codziennego na wsi.
- E. bohaterami opowieści czynią wyjątkowe dzieci.
- F. ukazują proces dojrzewania swoich bohaterów.

Zadanie 24. (0–1)

Nowele *Antek* i *Janko Muzykant* prezentują przeciwstawne koncepcje artysty i sztuki. Wskaż stwierdzenie, które jest zgodne z koncepcją przedstawioną w utworze Henryka Sienkiewicza. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Talent nie wybucha nagle i nieoczekiwanie, lecz rozwija się stopniowo w kontaktach z otoczeniem.
- B. Talent – rodzaj natchnienia, który określa odmienność artysty i wyklucza go z ludzkiej społeczności, jest czymś tajemniczym, pierwotnym i dzikim.
- C. Talent to dar czy zadatek podatny na kształcenie i, aby się mógł rozwinąć, kształcenia wymagający.
- D. Talent kształtuje się w zgodzie z procesem fizycznego i duchowego dojrzewania i przebiega etapowo.
- E. Talent nie jest siłą tajemniczą, dziką i nieoswajalną, lecz sprawnością, która może być społecznie pożyteczna.

Zadanie 25. (0–1)

Dokończ zdanie i wskaż **falszywe** stwierdzenie charakteryzujące nowelę jako gatunek literacki. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

Utwór Henryka Sienkiewicza zawiera typowe cechy noweli, ponieważ

- A. problematyka utworu skupia się wokół przedmiotu o znaczeniu symbolicznym.
- B. akcja skupiona jest wokół głównego bohatera i na motywie przewodnim.
- C. kończy się epilogiem będącym ironiczną puentą przedstawionej historii.
- D. udratyzowana akcja rozwija się w kierunku punktu kulminacyjnego.
- E. zawiera ekspozycję wprowadzającą czytelników w akcję utworu.
- F. ma wyraziście zarysowanych bohaterów drugoplanowych.

Zadania od 26. do 36. do tekstu Marii Konopnickiej *Mendel Gdański*

Maria Konopnicka

MENDEL GDAŃSKI [Fragment]

Zdarzyło się raz latem, że chłopaki od Kołodziejskiego ślusarza i od szewca Pocieszki zebrali się przed otwartym oknem starego introligatora, a zaglądając przez nie do oświetlonej szabasowym światłem izby, robili sobie z tej modlitwy śmieszki i głupią uciechę.

W tej chwili wszakże przechodził tamtędy stary proboszcz, a spojrzawszy przelotnie w okno i widząc modlącego się żyda, który z takim jękiem wołał po swojemu do Boga, uchylił kapelusza. Scena była niema, ale nad wyraz wymowna. Chłopaki zemknęli, jakby ich wiatr zdmuchnął, i nie było odtąd wypadku, aby spokój tej ubogiej izby zamieszany został.

Przedwczoraj dopiero...

Właściwie i przedwczoraj nie stało się nic. Tylko malec powrócił ze szkoły bez czapki, zdyszany, jak zając zgoniony. Zrazu nic mówić nie chciał; dopiero po długich badaniach wyznał, że jakiś obdartus krzyknął na niego „żyd!... żyd!...”, więc on uciekał i czapkę zgubił, i nie śmiał wracać po nią.

Fala gniewu uderzyła staremu Mendlowi do twarzy. Wyprostował się, jakby urósł nagle, splunął, a potem chłopaka twardo za ramię ująwszy, do stołu pchnął i obiad w milczeniu spożył. Po obiedzie nie wrócił do warsztatu i fajki nie nakładał, tylko sapiąc, po izbie chodził. Malec także do lekcji się nie brał, ale patrzył na dziadka zalęknionym wzrokiem. Nigdy go jeszcze tak gniewnym nie widział.

– Słuchaj ty! – przemówił wreszcie, stając przed chłopcem, Mendel. – Jak ja ciebie małego sierotę wziął i chował, i za niańkę także był, i piastował ciebie, nu, to nie na to ja ciebie chował i nie na to ciebie piastował, co by ty głupi był! I jak ja ciebie uczyć dał, jak ja ciebie do szkoły posyłał, jak ja tobie książki kupował, to też nie na to, co by ty głupi był! A ty ze wszystkim głupi rośniesz, i nie ma u ciebie żadnej mądrości! Jakby u ciebie mądrość była, to by ty tego nie wstydział się, nie płakał, nie uciekał, że kto na ciebie „żyd” krzyknie. A jak ty tego płaczesz, jak ty uciekasz i jeszcze taką piękną nową czapkę gubisz, co pięć złotych bez sześciu groszy kosztuje gotówką, pieniędzmi, nu, to ty ze wszystkim głupi jesteś, a te szkoły, te książki, te nauki, to wszystko na nic!

Odsapnął i znów mówić zaczął: – Nu, co to jest żyd? Nu, jaki ty żyd? – mówił już łagodniejszym głosem. – Ty się w to miasto urodził, toś ty nie obcy, toś swój, tutejszy, to ty prawo masz kochać to miasto, póki ty uczciwie żyjesz. Ty się wstydzisz nie masz, żeś żyd. Jak ty się wstydzisz, żeś ty żyd, jak ty się sam za podłego masz, dlatego, żeś żyd, nu, to jak ty możesz jakie dobro zrobić dla to miasto, gdzie ty się urodził, jak ty jego kochać możesz?... Nu?...

Zachłysnął się i znów przed chłopakiem stanął. Tym razem jednak patrzył na jego złęknioną twarzyczkę z jakimś rozrzwinięciem. Położył mu na głowie rękę i rzekł z naciskiem:

– Uczciwym żydem być jest piękna rzecz! To pamiętaj sobie! A teraz się ucz, żeby ty głupim nie był, a czapkę to ja tobie inszą kupię, to ty nie potrzebujesz płakać, bo to głupstwo jest!

Malec pocałował w rękę dziada i wziął się do książek. Stary introligator bardziej jednak był poruszony tą sprawą, niż to chciał dziecku okazać. Długo bowiem po izbie chodził, nie kończąc pilnej, zaczętej roboty, i spluwając po kątach, jakby się goryczą jaką nakarmił. Nie przetrawił on tej goryczy w sobie i przez noc widocznie, gdyż bardziej zgarbiony i postarzały niż zwykle nazajutrz wstał; kiedy chłopiec, podpiąwszy rzemienie tornistra, do szkoły ruszył, stary poszedł do okna i patrzył za nim niespokojnie, długo.

Maria Konopnicka, *Mendel Gdański* [w: tejsze] *Nowele i opowiadania*. Warszawa 2008.

Zadanie 26. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz TAK, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub NIE – jeśli jest fałszywe.

1.	Nazwisko tytułowego bohatera wskazuje na miejsce jego urodzenia.	TAK	NIE
2.	Akcja utworu dzieje się w ciągu trzech dni, ale czas fabularny obejmuje także wcześniejsze epizody z życia Mendla.	TAK	NIE

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – TAK
- B. Zdanie 1. – TAK, zdanie 2. – NIE
- C. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – TAK
- D. Zdanie 1. – NIE, zdanie 2. – NIE

Zadanie 27. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Mendel gwałtownie zareagował na wieść o utracie czapki, ponieważ

- A. zakup nowego nakrycia głowy był dla niego sporym wydatkiem.
- B. miał za złe wnukowi, że wstydzi się swojej żydowskiej tożsamości.
- C. identyfikowała ona wnuka jako gimnazjalistę, co napawało starca dumą.
- D. oburzyło go, że wnuk stchórzył i nie próbował odzyskać nakrycia głowy.

Zadanie 28. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Mendel wpaja swojemu wnukowi, że o wartości człowieka przede wszystkim decydują

- A. sytuacja majątkowa.
- B. pochodzenie i wyznanie.
- C. osiągnięte wykształcenie.
- D. wyznawane zasady moralne.
- E. zajmowana pozycja społeczna.

Zadanie 29. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Z lektury utworu Marii Konopnickiej wynika, że Mendel Gdański swoją żydowską tożsamość opierał przede wszystkim na

- A. przynależności narodowej.
- B. kultywowaniu obyczajów.
- C. ciągłości pokoleniowej.
- D. związkach z kulturą.
- E. wyznawanej religii.

Zadanie 30. (0–1)

Która z obiegowych opinii dotyczących Żydów przytoczonych przez zegarmistrza świadczy o jego ksenofobii? Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. *Was, żydów, lęgnie się jak tej szarańczy.*
- B. *Chodzi o to, żeby nie był on obcym.*
- C. *Każdy żyd byle pieniądze miał.*
- D. *Każdy żyd ma swoje wykręty.*
- E. *Żyd zawsze żydem jest.*

Zadanie 31. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź A.–C.

Antysemityzm zegarmistrza to szczególna forma _____

A.	nacjonalizmu.
B.	szowinizmu.
C.	rasizmu.

Zadanie 32. (0–1)

Oceń poprawność odpowiedzi zamieszczonych w tabeli.

W utworze Marii Konopnickiej narrator

1.	snuje opowieść w trzeciej osobie.
2.	nie ujawnia swojej obecności, przyjmując punkt widzenia bohatera.
3.	nie komentuje postępowania i myśli bohatera.
4.	wprost interpretuje i ocenia wykreowaną w utworze rzeczywistość.
5.	przedstawia wydarzenia tak, jakby opowiadał je sam bohater.
6.	dysponuje nieograniczoną wiedzą o świecie przedstawionym.

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. Odpowiedź 1. jest prawdziwa, pozostałe są fałszywe.
- B. Odpowiedzi 2. i 3. są prawdziwe, pozostałe są fałszywe.
- C. Odpowiedzi 4. i 5. są fałszywe, a pozostałe – prawdziwe.
- D. Odpowiedzi 4. i 6. są fałszywe, a pozostałe – prawdziwe.
- E. Odpowiedź 6. jest prawdziwa, a pozostałe są fałszywe.

Zadanie 33. (0–1)

Dokończ zdanie i wskaż falszywe stwierdzenie. Wybierz odpowiedź spośród podanych.

Maria Konopnicka posłużyła się w *Mendlu Gdańskim* stylizacją środowiskową, aby

- A. dopełnić charakterystykę postaci.
- B. przybliżyć czytelnikowi realia epoki.
- C. wprowadzić do utworu efekty komiczne.
- D. wzmocnić ekspresję wypowiedzi bohatera.
- E. uwiarygodnić świat przedstawiony utworu.
- F. określić przynależność środowiskową postaci.

Zadanie 34. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Wszystkie trzy utwory mają charakter tendencyjny (zawierają określoną tezę), ponieważ ich autorom zależało przede wszystkim na

- A. wyrażeniu swoich emocji.
- B. opowiedzeniu ciekawych historii.
- C. opisaniu realiów współczesnego im świata.
- D. pokreśleniu społecznej przydatności literatury.
- E. zwróceniu uwagi na istotne problemy społeczne.

Zadanie 35. (0–1)

Wskaż w wypowiedzeniu *A teraz się ucz, żeby ty głupim nie był, a czapkę to ja tobie inszą kupię, to ty nie potrzebujesz płakać, bo to głupstwo jest!* zdanie składowe, w którym występuje czasownik w trybie rozkazującym.

- A. *A teraz się ucz,*
- B. *żeby ty głupim nie był,*
- C. *a czapkę to ja tobie inszą kupię,*
- D. *to ty nie potrzebujesz płakać,*
- E. *bo to głupstwo jest!*

Zadanie 36. (0–1)

Przeczytaj podane zdanie, a następnie wybierz poprawne uzupełnienie luk.

W wypowiedzeniu *a czapkę to ja tobie **inszą** kupię* wyróżniono wyraz, który we współczesnej polszczyźnie jest **a/b/c** _____, ponieważ **d/e** _____

a. neologizmem	d. spotykany jest wyłącznie w języku potocznym.
b. archaizmem	e. wyszedł z powszechnego użycia w języku.
c. kolokwializmem	

Wybierz odpowiedź spośród podanych.

- A. a, d
- B. a, e
- C. b, d
- D. b, e
- E. c, d
- F. c, e